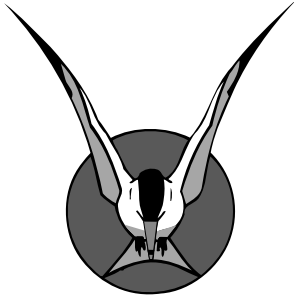

Fågelföreningen Tärnan

Nyköping/Oxelösund

september 2008 - januari 2009

Innehåll

Ordförande har ordet sid 3

Programpunkter sid 4

Gylling vid Horn sid 10

Svarthalsad trast sid 11

Jordugglor på Marsäng sid 12

Vinter i Skåra sid 15

Ungern sid 19

Nytt från styrelsen sid 24

Liv i busken igen sid 26

Jörgen's minnesfond sid 29

Bilder av Mikael Ackelman sid 30

Sothöna.

Foto: Mikael Ackelman.

Det här är fågelföreningen TÄRNANS program för perioden september 2008 till januari 2009. Vi fångar upp fågelintresset i Nyköping och Oxelösund med omnejd och hälsar Dig välkommen till våra utflykter och innemöten. Du är lika välkommen oavsett om du är medlem eller icke medlem, kunnig eller okunnig. Djur och natur är en gåva, som är till för oss alla. I detta program bjuder vi på lite mer än bara programpunkter, läs och njut.

**Ha ett
trevligt år tillsammans
med TÄRNAN!**

Omslagsbild: Jorduggla

Foto: Mikael Ackelman

Teckningar: Jörgen Israelsson

Programkommitté:

Bertil Karlsson, Nisse Nilsson
och Per Eriksson

Redaktion: Jan Gustafsson

Layout: Jan Gustafsson,
Lennart Östlund

Ordförande har ordet

För en tid sedan noterade jag en mindre flock med storspövar, på väg söderut. Dagarna blir redan kortare. Grönskan är som allra grönast, nyanserna har försvunnit, allt är bara grönt. Det är en härlig tid. Tempot känns lite lugnare. Häckningsbestyren är slut eller i sitt slutskede. Människor har semester. Tid för eftertanke, tid för reflektion.

Hur står det egentligen till med vår natur? Ena dagen läser man om växthus-effekten, ökade utsläpp, allt mer belastad havsmiljö, sämre luft m.m. Till detta minskade populationer av i stort sett alla arter knutna till jord- och skogsbrukslandskapet. Samtidigt som listan på rödlistade arter, olika grad av hotade arter blir allt längre. Många arter har dessutom under senaste åren haft dåliga häckningsresultat, så är det t.ex. med ejdern som i år har sitt absolut sämsta häckningsresultat på många år. Åker man ute i den sörmländska skärgården skall man ha tur om man över huvud taget ser en enda ejderunge. Vad är det som håller på att hända? I Östersjön som helhet har ju ejderstammen ökat markant under de senaste årtiondena och var uppe i en population på ca 300000 par för att nu vara nere på ca 15000 par. Å så denna dåliga häckningssäsong i år. Enligt uppgift var många ejdrar i dålig kondition redan när de kom från övervintringsområdena nere i Europa. Häckningsresultatet för våra skrântärnor har också varit sämre i år än på många år. Orsakerna till dessa minskningar är svåra att sia om, det kan vara fråga om normala svängningar i förutsättningarna för lyckade häckningar men det kan naturligtvis också vara allvarliga miljöstörningar. Forskning pågår och det är bara att hoppas att vi därigenom kan vända den negativa trenden.

Men det finns också tecken som tyder på att många arter ökar igen, arter som tidigare minskat, och att ”nya” arter som tidigare var ovanliga blir vanligare i vår fauna. Jag tänker på bl.a. på ladusvala, skrattmås och stare som nu tycks öka igen. Jag tänker också på sådana arter som sydlig gransångare som ökat enormt i södra Sverige och Sörmland men också på arter som svart röstjärt och svarthakad buskskvätta som verkar öka i Sydsverige och lite också i Sörmland.

Slutligen är det roligt att kunna konstatera att havsörnen i skärgården har haft en mycket lyckad häckningssäsong med fler flygga ungar än på många år, fantastiskt!

Jag önskar Er en fin skådarhöst!

Ingvar

September

Rovfåglar vid Horn

Lördag 27.9
Kl 08.00
Horn, parkeringen

En höstdag vid Horn kan ge många arter av rovfåglarna samt även ibland stort antal av dessa om vädret har varit gynnsamt i veckan som passerat. Denna dag så är det även besök av OKE (Ornitologiska klubben Eskilstuna), så detta evenemang är en samexkursion mellan föreningarna . Skulle det inte vara en bra dag för rovfågel så “styr” vi om resmålet och besöker någon annan bra fågelokal, vilket bestäms på plats denna dag.

Ansvarig Per Eriksson 0155-21 22 40.

*Vråkar på väg, vilken är fjällvråk och vilken är ormråk?
Svar på detta får du när du kommer ut till Horn.
Foto: Leif Nyström, www.nh-foto.se*

Oktober

Den stora fågelräknardagen

Som vanligt så är Tärnan med när det händer något internationellt. Vi räknar alla arter samt försöker uppskatta antalet fåglar i dag. Vi brukar alltid finna något udda denna dag. Drop in när det passar dig, vid extremt dåligt väder så kan dagen avslutas tidigare.

Ansvarig Bertil Karlsson tel 0155-21 44 12.

*Grönsiska, en art som vi normalt får räkna in vid Horn.
Foto: Leif Nyström, www.nh-foto.se*

En resa till Inkafolket

Denna kväll får vi vara med om en resa i ord och bild till Sydamerika. Bo Ljungberg har rest runt i tre månader och samlat på sig massor att berätta om. Vi får bland annat följa med till ruinstaden Machu Picchu och djurlivet i molnregnskogen.

Ansvarig Björn Johansson tel 070-581 15 71.

Lördag 4.10
Kl 08.00 - 14.00
Horn, obsplatsen

Torsdag 9.10
Kl 19.00
Alla Helgona
Församlingshem

Torsdag 30.10
Kl 19.00

Rapportsystemet svalan

Denna kväll kommer Per Flodin och lär oss hur vi skall använda rapportsystemet svalan. Vi får veta hur vi skall lägga in våra rapporter, samt även hur vi kan söka upp information i svalan, mm. Denna kväll är Ni tvungna att föranmäla Er till, vi kommer att bestämma var vi skall vara när vi vet hur många vi blir.

Föranmälan senast den 28 oktober kl 20.00 till ansvarig Ingvar Jansson tel 0155-28 73 73.

*Ladusvala, symbolen för rapportsystemet svalan.
Foto: Leif Nyström, www.nh-foto.se*

December

Onsdag 3.12
Kl 19.00
Culturum

Ingemar Lind och ett möte med lahol, fjällpiparen

Kvällen tillägnas lahol, samernas namn på fjällpiparen. Vi får följa med Ingemar Lind när han under fem säsonger lärde känna lahol, mycket mer än vanligt.

Detta är ett samarrangemang med Studiefrämjandet. Det kommer att vara inträde á 50 kr.
Ansvarig Stig Larsson tel 073-093 86 51.

Medlemmarnas bildafton

Nu är det Du som medlem som visar dina bilder. Vi summerar året. Vi tittar på bilder och umgås. Har du bilder eller annat som du vill visa så ta med. Har du digitala bilder så kontakta Susanne så ordnar vi utrustning.

Ansvarig Susanne Stilling tel 0155-28 93 01.

*Praktejder, hane. I april i år så fanns det en stationär hane utanför Femörehuvud under några dagar.
Foto: Leif Nyström, www.nh-foto.se*

Tisdag 9.12
Kl 19.00
Alla Helgona
Församlingshem

Januari 2009

Torsdag 1.1
Kl 12.00
Tovastugan

Nyårsvandring, (utmed Nyköpingsån)

En vandring utmed Nyköpingsån på nyårsdagen ger både ro för själen och chans att få se både det ena och andra i fågelväg. Strömstaren brukar ju ses, diverse fågelbordsfåglar är också givna. Den gångna vintern så fanns det en rörhöna uppströms Storhusqvarn. Turkduvor kan vi med tur se i närheten av Culturum. Kanske får vi även se en lax som fångats av någon fritidsfiskare.

Ansvariga Stig Larsson 073-093 86 51 och Ann Löwbeer 0155-981 41.

Rörhöna, under den förra vintern så fanns det en övervintrande fågel vid Storhusqvarn.

Foto: Leif Nyström, www.nh-foto.se

Artrally 2009

Detta kombinerade fågelskådande med social tillvaro har lockat många deltagare under årens lopp. Nu när Ni läser detta så är det tid att fundera på deltagande. Artrallyreglerna är som vanligt, vi åker ut i olika lag och letar arter. Numera är artrallyt en bit in i januari månad för att det inte skall krocka med storhelgerna.

Anmäl ett lag om 2-4 personer. Starten sker på valfri plats för laget kl 08.00 inom Nyköping och Oxelösunds kommuner. Stopptid är kl 15.00 (senast) vid Havets Källa på Jagersö i Oxelösund. Därefter avslutning med artgenomgång och mat på Havets Källa. När anmälan sker och Ni inte säger ifrån om mat så antas det att Ni skall vara med och äta. **OBSERVERA, Ni som anmält matdeltagande och hoppar av efter kl 19.00 den 14.1 får stå för samma kostnad som om man deltagit, då vi anmäler och beställer antalet matportioner på torsdagen.** Vi har varit tvungna att införa denna regel då avhopp har skett kvällen innan artrallydagen och då mat är beställd och inköpt av ansvariga och har då kostnader för detta. Om det finns intresserade som endast vill närvara vid avslutet så är Ni hjärtligt välkomna Ni också. Kostnad för avslutning är svår att bedömma i dagsläget beroende på antalet anmälningar, men de föregående åren så har kostnaden varit runt ca 125 kr per person, mer information kommer succesivt när vi vet hur många vi blir. **Anmäl med mailadress.**

Anmälan senast 10 januari till ansvariga.

Ansvariga Jan Gustafsson tel 0155-22 32 31, eller via epost, solvidd@gmail.com och Tommy Pettersson.

Lördag 17.1
Kl 08.00

Gylling vid Horn

En junimorgon vid Horn gav ett oväntad fågelbesök. Andreas Grabs besökte området vid Horns båtvarv och området däromkring, efter en stund så hörde han en sommargylling som spelade flitigt och intensivt från skogsdungen vid

(<http://www.artportalen.se/artportalen/gallery/Image.aspx?rappsyst=0&obsID=12654904&imageID=82722>).

Den adulta hanen av sommargylling som var vid Storstugan.

Foto: Andreas Grabs.

Storstugan. Efter ett tag så såg han den också, och då visade det sig att det var en adult (helt utfärgad) hane som sjöng. Givetvis var kameran med och med skicklighet och tur så fick Andreas ett antal bilder av denna sköna juvel. Bilderna som visas här är ju i svartvit och gör inte fågeln riktigt i rättvisa. För att se fågeln i färg så hänvisas till denna länk i svalor;

Ibland så satt den riktigt öppet.

Foto: Andreas Grabs.

Fågeln sjöng sedan nästan fram till lunch, på eftermiddagen så flyttade den sig så att den befann sig i skogen precis norr om vägen som går ner mot båtvarvet. Här hördes den sporadiskt fram till kl 19.00 ungefär, därefter är den ej återfunnen.

Jan Gustafsson

Svarthalsad trast

Svarthalsad trast i närströvområdet.

En presentation av hur det gick till när rapportområdet Sörmlands första fynd av svarthalsad trast hittades berättar här Alf Lettesjö.

Fyndet är godkänt av Rk.

Mitt närmaste strövområde är naturreservatet Labro ängar beläget i Nyköpings östra utkant mellan bostadsområdet Bryngelstorp och Sjösaviken. Jag bor i villaområdet ut mot Labro och det hör till min vardag att "snoka" runt i området. Det här tillfället var söndagen den 9 mars och det blev en promenad först fram på dagen då regnmolnen lättat.

Vi (min hustru och jag) hade hunnit till den mer öppna delen av hagmarken. Innan dess hade vi vandrat över fälten mellan Labro och Sjösa gård och kryssat mellan flockarna av grågäss, kanadagäss och sångsvan. Både sånglärka och tofsvipa uppträdde i rätt stora flockar. Nu hörde jag plötsligt tranropen från andra sidan Sjösaviken och det blev en kommentar om detta. Samtidigt ser jag en mindre brunryggad fågel lämna backen eller låg position från en

buske. Den slår till i en hasselbuske ca 30 meter bort. Närmast reflexmässigt tycker jag att något inte stämmer med den här fågeln och de fåglar som förväntas dyka upp och finner det värt att kolla närmare i kikaren.

Den sitter med sidan vänd åt oss. Efter första anblicken drog jag i brist på bättre till med hona blåhake, men blir omgående tillrättvisad av min fru Anita. - Så stor kan väl inte en blåhake vara, säger hon formulerat som en fråga men i själva verket uttryckt som ett påstående. Jag släpper tanken, ser att den är större och huvud och näbb är för kraftigt. Kanske kom associeringen till norrlandsfågeln för att både snösparv och varfågel visat sig på lokalen någon dag tidigare. Ska just dra mig närmare när en stavgångare dyker upp på stigen som leder förbi busken som närmast på bara 10 meter. - Håll hunden ropar jag till Anita, jag måste kolla när den flyger iväg! Till min förvåning sitter fågeln tryggt kvar trots att personen passerar så pass nära.

Vi går närmare och kommer i position så att vi ser den framifrån. I

kontrast till den intetsägande bruna ryggen och den ljusa buksidan framstår nu en mycket iögonfallande mörk haklapp som går ner på bröstet. Kommer så nära som fem meter och fågeln sitter kvar. Vet inte vilken art det är, men den tydliga detaljen inger hopp om att kunna leta fram den i fågelböckerna. Och mycket riktigt blåddrar vi snart fram den svarthalsade trasten.

Fyndet är mycket slumpartat. Visserligen reagerade jag över diffusa detaljer under uppflöget, men hade fågeln bara flugit något längre - ur synhåll - hade vi inte följt efter. Om den inte varit så oskygg och låtit sig studeras på så nära håll hade den heller antagligen inte blivit artbestämd.

Alf Lettesjö

Jordugglor på Marsäng

Under våren, från den 6 till den 26 april så hade vi besök av jordugglor vid Marsäng, som mest sågs det 6 ex samtidigt. Dessa fåglar lät sig väl beskådas under kvällarna och i detta bildkåseri från Kenneth Andersson så får vi se några av ugglorna.

Vinter i Skåra

Att skriva om vintern runt Skåra och Hallbosjön som mitt uppdrag är visar sig vara en omöjlig uppgift. Det har nämligen inte varit någon vinter, i varje fall inte om vi får tro SMHI:s experter och det måste man väl göra. För enligt dem är det inte vinter förrän dygnsmedeltemperaturen stadigt ligger under 0° C och det var det länge sedan den gjorde i markerna runt Hallbosjön. Höst däremot har vi haft mycket av. Hösten är oftast tiden från slutet av augusti, september, oktober och lite in i november. Enligt SMHI är det höst

när dygnstemperaturen är fallande och ligger mellan 10 och 0 grader. Det vill säga den temperatur vi haft hela vintern, så det är kanske dags att börja sjunga "hösten varar ända fram till påska" Nåväl vi får väl göra som vanligt och räkna vintern som november, december, januari, februari och en bit in i mars.

Östra delen av Hallbosjön, Skåraviken är en klassisk fågelsjö, grund och omgiven av vass och sankängar. Våren är bästa tiden att besöka området men övriga årstider har

*Grågäss som kommer inflygande på våren till Skåraområdet.
Foto: Mikael Ackelman.*

också mycket att erbjuda. Karaktärsfåglar är gäss, änder, sångsvan, tranor, vadare och rovfågel. Vinter-tid har mycket sädgäss och andra gäss övervintrat de senaste åren liksom fjällvråkar, blå kärrhök, tornfalk, ormvråk och sångsvan.

Mitt första besök vid Skåraviken gjordes med cykel från Oxelösund någon gång i mitten på 1960-talet. Det var en tid när himlen alltid var blå som himlen alltid varit blå för ungdomar i alla tider, det var en tid när vuxna tyckte att det var skit med ungdomarna som vuxna tyckt sedan Sokrates dagar. Det var när Beatles

grimsfalken, berguven och många andra var nästan utrotade av kvick-silverbetat utsäde. Det var krig här och var i världen, bostadsbrist, oljan höll på att ta slut och miljö-förstöring, det pratades om "tyst vår" efterom fåglarna minskade drastiskt. Med andra ord ungefär som nu men ändå stor skillnad, världen har trots allt blivit bättre på många sätt.

Vitkindad gås, snatterand, storskarv med flera kunde man bara drömma om, de fanns inte på några andra ställen än i den tidens bästa fågelbok "Europas fåglar" som jag inför-

*Storskarv, förr "fanns den inte" vid Skåra, numera ses den dagligen.
Foto: Mikael Ackelman.*

ansågs som ouppfostrade, långhåriga slynglar som bara skrek och gapade, när bruna kärrhöken var mycket ovanlig, hägern sällsynt, havsörnen likaså. Gulsparven, pil-

skaffat och var mycket stolt över. Däremot var storspov, gulärsla och rödbena betydligt vanligare. Det fanns fortfarande kärr i skogarna som doftade pors, nu finns det

knappt några kärr och skogar alls bara artfattiga tall och granåkrar.

Vid Skåra, i Bollbacken huserade då en legendarisk fågelskådare, Folke "Fågel-Anders" Andersson som enligt egen utsago träffades bäst mitt i pannan.

Sedan dess har mycket vatten skvalpat mot Hallbosjöns stränder. Det har anlagts ett viltvatten, stränderna har rensats från vass och de igenväxta markerna har återigen öppnats av betande kreatur. Snart blir det ett naturreservat "Natura 2000" av stränderna och området runt Skåraviken som skydd för flora och fauna åt kommande generationer.

Så gott som varje helg gör jag ett par turer i områdets lokaler. Ofta börjar jag vid Stigtomta avloppsverk där vägen följer järnvägen och där man höst och vinter kan spana efter gäss, varfågel, trast och siskor. Fortsätter sedan mot Sörkärr och köper potatis i den obemannade butiken, samtidigt som åkrarna spanas av efter ljungpipare, tranor, gäss, rovfågel som kan rasta och försöka få lite mat i krävan. Mittemot infarten till Sörkärr ligger en väg mot Eneby gård. På kullen öster om Skåra viltvatten har man bra utsikt över markerna. Kanske kommer det en kungsörn glidande över åkrarna och skrämmer upp sädgäss, bläsgäss och några spetbergsgäss samt alla andra fåglar i närheten. Bärsta blir nästa

anhalt med inköp av fina ägg i ännu en obemannad butik, egentillverkad glass gjort på ägg, grädde, socker och smaksatt med skogens bär är annat en kemikalieindustrins produkter. Väster om hönsfarmen spanar vi ut över åkrar och ängar mot Fyr sjö, där går det nog ett gäng sädgäss och en blåhök kommer vinglande över fälten.

Sedan är det dags för området närmast Skåra gård, bästa lokalen i området. Jag parkerar på kullen vid första dungen på vänster sida efter vägskylten. Tittar över viltvattnet och ser att de första salskrakarna kommit, det sitter några blåhakar i vasskanten, på åkern hoppar trastar omkring innan de blir uppskrämda av en klippande stenfalk. Från

*Björktrast, en art som finns på åker och äng vintertid vid Skåra.
Foto: Mikael Ackelman.*

dungen går jag mot Skåra gård, vid ladan där det förr fanns rapphöns tittar jag över ängar och åkrar. Oftast följer jag vägen men vintertid går det att snedda över åkern, med lite tur så är där 30-40 och upp till 200 steglits, några siskor och vinterhämplingar.

Vid Skåra gård, går det också att parkera för den late men det är väl inte aktuellt för er som läser denna skrift.

jagaren när pilgrimsfalken dyker ned och klipper en kaja. Efter Skåraviken, viltvattnet och Bollbacken tar vi en titt vid Goglunda och Helgesta. På ladugårdsbacken vid Ene gård övervintrar några starar och längre bort vid Kjulsta, ja, ja, nu börjar vi dra iväg långt bort, det var Skåraviken det skulle handla om. Yngaren och Hallbosjön runt får bli en annan gång.

*En av stararna vid Ene gård.
Foto: Mikael Ackelman.*

Ta en promenad runt Bollbacken, gå upp på berget, ställ upp tuben och spana av området västerut. Ta en kopp kaffe, ställ kaffekoppen på tuben som det går att göra på riktiga tubar men inte på de moderna 20000 kronors superapparaterna, så har du händerna fria för hand-

Men för att återge "Fågel-Anders" så kan vad som helst dyka upp när som helst runt Skåraviken.

Väl mött i markerna, glöm inte larma det du själv tycker är kul att se och kör försiktigt. Förresten är det synd att inte fler cyklar nu för tiden.

Tommy Petterson

Ungern

Under sista veckoslutet av april 2008 åkte sex personer från Fågel-föreningen Tärnan på en skådarresa till Ungern. Totalt hade vi fyra hela skådardagar och fem nätter vilket vi tyckte var alldeles lagom. Efter lite studier av litteratur och rese-rapporter hade vi valt att ägna oss åt två specifika områden under resan. Bükkbergen som är ett stort lövsjögskogsbeklätt bergsområde i nordöstra Ungern. Dessutom ville vi naturligtvis besöka Hortobágy som ligger i östra Ungern.

*Vägskylt Hortobágy.
Foto: Jan Karlsson.*

Vi flög med Wizz-air från Skavsta flygplats till Budapest. Flygresan tar knappt 2 timmar. Biljettpriset varierade beroende på när man bokade men låg mellan 1100-1500 kronor

och retur. Vi hyrde en 7-sitsig Opel Safira i Ungern. Kanske lite för trång för sex personer. Bensinen är något billigare än i Sverige. Men eftersom landet är ganska litet så behöver det inte bli några jättesträckor som man behöver köra. Vägarna var i allmänhet väldigt bra.

Vi hade förbokat två boenden: Nomad Hotel Sifokut Noszvaj som ligger i södra kanten av Bükkbergen.

*Hotel Nomad.
Foto: Jan Karlsson.*

Man åker till Eger och kör sen en mindre väg upp mot Noszvaj. I västra kanten av Noszvaj ligger en liten by som heter Sifokut. Detta lilla hotell kräver ett hedersomnämmande. Ett utmärkt hotell som alltid ställde upp på våra skådarönskningar. Hotellet har inhyst

skådare förut och vet liksom hur vi är funtade. Vi vill äta och sova, å sen vill vi i lugn och ro ägna oss åt vår egen insnöade värld. Vi fick stora och fina lägenhetsrum, utmärkt mat och högklassig skådning alldeles utanför dörren. Nämnas kan att vi hade hela 8 hackspettsarter inom promenadavstånd från hotellet. Bland dessa ingick vitryggig, mellan och gråspett. Detta hotell håller lite högre standard. Vi betalade ca 450 kronor per person och natt. Men kom ihåg att i detta ingick frukostbuffé, en rejäl trerätters middag och ganska mycket dricka därtill!

I Sverige hade vi inte ens fått drickan för det priset. Patkos Csarda Pansio nere i Hortobagy var ett betydligt enklare pensionat som ligger alldeles vid väg 33 som förbinder Budapest med Debrecen. Patkos gick inte alls att jämföra med Nomad hotell i Noszvaj. Men stället var mycket billigt och inkvarteringen var helt acceptabelt. Vi delade på två trebäddsrum och betalade ca 50 kronor per person och natt. Då tillkom mat och dricka. Patkos Csarda ligger mycket strategiskt till vid Hortobagys västra port och det var ur denna synvinkel ganska smart att bo här för att ha nära till skådningen. Stället saknade det där lilla extra men var billigt, enkelt och klart godkänt. Minervauggla i hotellträdgården!

Vi hade bestämt för att vi skulle åka upp i Bükkområdet vår första dag.

Vi hade stora förhoppningar på Bükkbergen när vi åkte upp. Tyvärr blev vi lite besvikna. Området är verkligen storslaget. Ett stort bergsområde beklätt med stora lövskogar av bok, avenbok, sykomorlönn, naverlönn, bergek, turkisk ek med mera. Men området var på grund av all skog ganska svårskådat och det var svårt att hitta bra utkikspunkter. Vi hade hoppats på många hackspettar och fina observationer på örnar. Visst fick vi se en mindre skrikörn och lite hackspettar. Men utdelningen av hackspettar runt vårt hotell var så bra att vi i efterhand skulle ha skådat mer i den södra bergskanten och inte åkt upp i bergen. Vi hade dessutom en magnifik uppvisning av två kejsarörnar precis när vi hade åkt ut ur Bükkområdet strax söder om staden Micolz. Kort sagt verkade kant-

*Torbjörn spanar på kejsarörnarna.
Foto: Jan Karlsson.*

zonerna bättre än att åka in i skogsområdet. Det finns ett område längre upp i nordost som heter

Zemplen-hills i Tokajområdet som tydligen ska vara riktigt bra för rovfåglar. Hade vi gjort om resan hade vi bott på vårt hotell i Noszvaj för hackspettarnas skull, men vi hade valt att åka upp en dag mot Zemplen för rovfågarna.

Strax söder om Bükkbergen nära Bogacs ligger Tard. Detta område visade sig vara ganska bra. Vi hade bra utsikt över stora vidder och såg skapligt med rovfåglar. I området fanns flera sandnipor där det fanns bohål av biätare. Vi var i Ungern i tidigaste laget men lyckades hitta en biätare. Vi såg även en mindre skrikörn, två ormörnar, en hona stäpphök, höksångare, kornsparvar med mera. En lycklig skådare hann se en hastig skymt av en balkanhök.

Där den stora landsvägen (33) passerar sjön Tisza har man bra utkik åt bägge sidor och kan se stora och fina vattenspeglar. Här såg vi stora mängder med träsktärnor, flera dvärgskarvar, skedstorkar, natthägrar med mera.

Hortobagy är en stor nationalpark i östra Ungern mellan Budapest och Debrecen. Den domineras av stora milsvida ytor av den klassiska Pustan. Stora grässtämper där man ofta får en känsla av Stora alvaret på Öland. Precis som på alvaret finns det på de torra stäpperna kärr, våtmarker samt en och annan skogsdunge. I Hortobagy finns även ett

flertal fiskdammar där ungrarna med glädje fiskar karp och mal. Dessa dammar drar till sig stora mängder sjöfåglar.

Området korsas av landsväg 33 som går från Budapest mot Debrecen.

Nedan nämnda lokaler ingår i Hortobagyområdet.

Nagyivan Pusta är ett klassiskt ställe för stortrapp. Man kör mot det lilla samhället Nagyivan på en något sämre asfalterad väg. När man

*Inte ovanligt att man stöter på ett sådant här ekipage på landsbygden.
Foto: Jan Karlsson.*

närmar sig Nagyivan kan man hålla utkik efter vägarna på fälten, trapparna kan nog gå var som helst. Enligt Gosneys guide så hade vi ett tips på ett fågeltorn strax nordost om byn. Detta var inte så lätt att hitta. Men efter att ha gjort några försök på små traktorvägar så hittade vi till slut tornet som stod inklämt i en liten trädridå. Från tornet hade vi bra span både mot

norr och mot söder. Till slut fick vi syn på 7-8 stortrappar på ganska långt avstånd norrut. Vi gjorde ett försök att åka åt det hållet där vi sett trapparna vilket var lättare sagt än gjort. Men vi fick till slut se en stor och tung trapphane göra en flyguppvisning på nära avstånd. I området såg vi även ängshök och rödspovar.

Nagyivans kyrkogård. Eftersom vi hade ett tips om tornuggla på denna kyrkogård så var detta besök en självklarhet. Vi stod nedanför kapelltornet på kyrkogården under två timmar för att följa skymningen. Vi hade vitstjärnig blåhake, syd-näktergal, småfläckig sumphöna. Nämnas kan också att inte mindre än 158 natthägrar flög över oss i skymningen. Det jagade förbi både horn- och minervauggla. Vi blev till slut lite otåliga då inget hände. Men efter att från mobiltelefonen ha spelat upp tornuggleläte tog det bara två sekunder innan en tornuggla kom utfarande. Som tur var tittade alla uppåt eftersom den snabbt rundade kyrktornet och försvann. Två sekunder senare var shown över. Så är det ibland med fågel-skådning. Obsen var med andra ord kort men fin.

Vägskälet Nagyivan. Vid det lilla vägskälet på väg 33 där avtaget mot Nagyivan ligger finns en ordentlig aftonfalkskoloni. Vi såg säkerligen minst 20 aftonfalkar i området.

Även lite tornfalkar, brunhökar och härfågel.

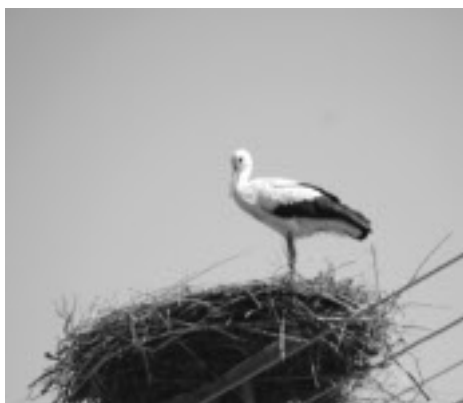

*En av de gamla aftonfalkshanarna.
Foto: Jan Karlsson.*

Darassa. Denna plats ligger i norra delen av Hortobagy och är mycket bra för rovfåglar. Vi stod här på vår sista eftermiddag och hade i området minst 3 kejsarörnar, 2 mindre skrikörnar, 1 ormörn, 5-6 örnvråkar, 1 tatarfalk, 1 svart stork, 7 bronsibisar. Denna plats är värd flera timmar och ger utdelning om man har tålamod.

Halasto fiskdammar. Ett stort dammsystem där man lätt kan lägga en hel dag. Mycket träsktärnor, hägrar, skedstorkar, bronsibisar, dvärgskarvar ändrar med mera. I vassarna sitter vitstjärniga blåhakar, vassångare, trastsångare, skägg- och pungmesar. Har man tålamod så kan man här jobba fram kaveldun-sångare. Vi orkade dock inte.

Ohats fiskdammar. Också detta är ett stort dammsystem med flera dammar. Dammarna varierar i kvalité beroende av vattentillgången. Troligen reglerar de vattnet mellan dammarna så att vissa dammar ibland kan torrläggas, vilket då gynnar vadare. När vi var nere hade vi två jättebra dammar alldeles söder om stora landsvägen. Den ena var torrlagd och där gick skärfläckor, myrspovar, kaspiska trutar med mera. Den andra hade svarthalsade doppingar, vitögda dykänder, stora mängder brunand med mera. Här hade vi en obs på svart stork och flera obsar på kejsarörn. Norr om landsvägen fanns flera vattenfyllda dammar med mycket dykänder, simänder, doppingar, dvärgskarvar, hägrar, skedstorkar med mera.

Vit stork på bobale, en vanlig syn i detta område.

Foto: Jan Karlsson.

Våtmark strax öster om Hortobagy. Strax öster om Hortobagy, intill landsvägen, ligger en mindre våtmark med en långsmal skogsdunge

intill. I skogsdungen fanns en aftonfalkskoloni. I våtmarken såg vi styltlöpare och rödspovar.

Hemåt igen

Efter en härlig långhelg i Ungern var det dags att åka hem igen. Sammantaget var vi mycket nöjda. Vi såg mycket fågel och många fina arter trots ett ganska lugnt och behagligt skådartempo. Vi hade kanonväder samtliga dagar. Vi bodde och åt

Lars hämtar in de sista intrycken innan återresan.

Foto: Jan Karlsson.

väldigt bra och umgänget i gruppen var riktigt trevligt. Denna "Tärnanresa" gav mersmak och redan på planet hem diskuterade vi om vart vi skulle åka nästa gång. Så vi får väl se...

Vi som var med var Ingvar Jansson, Stig Larsson, Lars Lordin, Torbjörn Brissman, Jan Karlsson och Nisse Nilsson.

Nisse Nilsson

Nytt från styrelsen

Vad som hänt sedan det senaste programmet distribuerades.

Året började med en summering av Tärnans kanske populäraste aktivitet, Artrallyt i januari. Som vanligt var det succé med många, även utsocknes deltagare. Vad som inte syns är dock det arbete bakom kulisserna

*Skata, en art som är nog så viktig under artrallydagen.
Foto: Leif Nyström, www.nh-foto.se*

som utförs av Jan Gustafsson och Tommy Pettersson. Inte minst när det gäller att ordna lokal och buffé efter tävlingen. Tyvärr har detta arbete blivit lite ohanterligt då avhopp sker i sista stund och antal faktiskt ätande matgäster diffar betänkligt mot antalet anmälda. Inför Artrallyt 2009 kommer därför en avgift att tas ut om avhopp sker sent. Styrelsen beslutade att vid behov kunna förskottera beloppet.

Styrelsen har under perioden deltagit i en mängd olika möten och arrangemang. Den 10 mars kallade Föreningen Södermanlands ornitologer FSO lokalklubbarna till ett möte i Flen. Tärnan representerades av Ingvar Jansson, Jan Gustafsson, Nisse Nilsson och Kalle Brinell.

Ett trevligt representationsuppdrag utfördes av Per Eriksson, Stig Larsson och Ingvar Jansson då de deltog i den högtidliga invigningen av den nya observationsplattformen i Aspa. Föreningen har efter förfrågan från Ludgo-Aspa hembygdsförening gett ett ekonomiskt bidrag till plattformen. Drivande i Aspa har bland andra varit Tärnanmedlemmen Jan-Eric Hägerroth.

En spännande nysatsning är uppförandet av ett nytt naturrum i Stendörrens naturreservat. För att skapa en levande mötesplats kommer det lokala föreningslivet, vars verksamhet omfattar natur och kultur i Stendörrens närområde beredas möjlighet att presentera sin verksamhet i det kommande naturrummet. Ett första programråd har genomförts där Stig representerat styrelsen. Vi hoppas att planerna går i lås och att Tärnan kommer att kunna presentera sin verksamhet i det kommande naturrummet.

Bertil Karlsson har representerat Tärnan i Nyköpings kommuns naturvårdsråd. Vårens stora fråga har varit ett förslag till Naturvårdsplan för Nyköpings kommun som varit ute på samråd. Tärnan har tyckt till och lämnat både ris och ros. När det gäller riset och rosorna skall man notera att i fågelsammanhang betyder ris i dess mest fysiska form ofta något positivt. Kommunen har presenterat många bra åtgärder i sitt förslag till naturvårdsplan men också lite väl mycket (i vår smak) tillskapad närnatur. Tärnan önskar en tydligare målformulering om den biologiska mångfalden i hela kommunen. Mera ris alltså.

Som vanligt har det varit många frågor från både medlemmar, allmänhet och massmedia om allt möjligt som rör fåglar. Årets mest uppmärksammade fågelhändelse har

varit halshuggningen av en svan i Svandammen. Nidingsdådet har upprört och dryftats på SN:s insändarsidor. Efter bästa förmåga har styrelsen försökt besvara en ström av frågor om hur den ensamma svanen nu skall göra, hittar den en ny partner? Blir det några svanungar i år? O.s.v. Det är glädjande att höra hur närnaturens fåglar berör, synd bara att inte lite av svansympatierna kan spilla över på de vitkindade gässen.

Till slut något om det program som ni nu håller i er hand. Styrelsen har som vanligt försökt att erbjuda spännande aktiviteter i närområdet, men ibland misströstar vi när vi ser hur få av våra medlemmar som deltar på exkursionerna. Vi har under våren gjort ett försök att inte ha exkursioner som utgår från en viss plats ett visst klockslag utan istället ha mera Drop-in aktiviteter. Kanske är det så att många har svårt att binda sig för en viss tid och istället föredrar att själva kunna komma till en plats där man vet att någon från Tärnan finns på plats för att visa och berätta om de fåglar som finns.

Framtiden får utvisa om det är rätt metod i en tid då de flesta har på tok för mycket att göra hela tiden. Har ni synpunkter och idéer på programmet så hör gärna av er till styrelsen.

Bertil Karlsson

Liv i busken igen

Snart är september här och vare sig man vill eller inte har vi lämnat sommaren bakom oss.

För den naturintresserade innebär september och åtminstone halva oktober ”en ny vår”. Efter en häktisk försommar med intensiv fågelsång lade sig sommartystnaden över naturen. Göken tystnade när den såg första höhässjan (enligt bondepraktikan) och de andra sångglada fåglarna fick så mycket att göra med sina ungfokullar

att det bara blev tid till någon ynka strof ibland. Men nu i september börjar ljuden återkomma om än i mer lågmälda tonarter. Nu är syftet med sång och ljud en helt annan än på våren. På våren skall man hålla revir, imponera på honor och skrämma iväg rivaler. På hösten hörs lock- och kontaktlåten vars syfte är att hålla ihop en grupp av fåglar. Under flyttning och rastuppehåll är det en fördel att vara flera som spanar efter faror och därför lockar många fåglarter på varandra för att bilda grupper.

När du lämnar hemmet på morgonen för att gå till arbetet kan det ofta hända att trädgårdarna kryllar av liv och luften är full av de små fåglarnas kontaktlåten. Det är nu i september som de insektsätande fåglarna med siktet inställt på Afrika eller Sydostasien börjar röra på sig. Merparten av ”småfåglarna” är nattflyttare, kanske för att undvika dagrovfåglar, kanske för att navigera efter himlakroppar, trots forskning vet man inte allt om flyttfåglar. Ungefär när du är på väg till arbetet har nattflyttarna landat och är i full färd med att frukostera. Hösten är en tid då fåglarna kan ta det ganska lugnt. På våren

*Tre unga ladusvalor som påkallar uppmärksamheten från sina föräldrar. Vi vill ha mat, mat mat mat, mat....
Foto: Mikael Ackelman.*

gäller det att komma först till den optimala häckningsplatsen och det gäller att skynda sig. På hösten finns mer tid att rasta och framför allt att äta. Småfågeln har en lång resa framför sig och innan de skall flyga över hav och öknar så det gäller det att ha hunnit tanka upp sig på ett rejält fettlager. Det makligare tempot innebär att vi har större chans att möta fåglarna.

Vilka fåglar kan man hålla utkik efter?

Först av allt skall sägas att det är svårt att med hjälp av synen plocka ut vilka fågelarter som rör sig i trädgården. De flesta är grå-brungröna, de rör sig kvickt och låter inte alls som på våren. Att lära sig fåglarnas locklåten är det säkraste sättet men inte särskilt lätt. Några av de vanliga eller mest speciella kan man dock lära sig. Rödhaken som är en vanlig trädgårdsfågel, låter som när man drar upp en gammalt fickur, ett metalliskt tickande. Sångarna låter ofta höra ett smackande läte som kan bli en hel smackande ramsa om de blir oroad. Hör man ett läte som påminner om vattendroppar som släpps i en het stekpanna (ett vasst pst) är det troligen en stenknäck. Trastarna är också ganska lätta då de är så stora att de syns. Trastar hittas ofta kalasande på de sista röda vinbären. Förutom björk- och koltrast kan man så här års stöta på taltrast och den stora dubbeltrasten.

Varje höst är speciell. En höst kan det finnas mängder av en viss art och året efter ser man kanske inte en enda av den arten. Vissa fåglar skiljer sig dock så mycket från de vanligt förekommande arterna att de lätt uppmärksammas.. Hösten 2007 började den ovanliga bändelkorsnäbben dyka upp i Sörmland. Den är en rysk fågel som normalt lever ett stationärt, stillsamt och tillbakadraget liv i den folktomma taigan. Bristen på dåliga människoerfarenheter gör att de ofta saknar fåglars normala skygghet. Den fågel som jag fotograferade i centrala Järna den

*Bändelkorsnäbbshanen i Järna.
Foto: Bertil Karlsson.*

3:e september 2007 kunde studeras på bara någon meters håll. Hanarna är läckert röda och har till skillnad från våra korsnäbbar ett brett vitt vingband. Har ni turen att få en bändelkorsnäbb i er trädgård bör ni

inte kunna missa den. Ser ni något som ser ut som en rörlig ketchup-flaska är det troligen den!

I skrivande stund på högsommaren kan man inte veta vilken art som kommer att vara 2008-års speciella fågel. Kanske blir det tallbitar eller smalnäbbade nötkråkor eller????

Den vår som den svage kallar höst gäller i septembermarkerna. Unna dig en tidig morgonpromenad och stanna till vid en vindskyddad buskridå där solen börjat värma. Alldeles säkert kommer du att se ett

intensivt djurliv. Här finns sommarens sista slitna fjärilar och födosökande flyttfåglar. Vad de heter allihop spelar faktiskt ingen roll. Nog räcker det med att förundras över att de små livet om några veckor kommer att finnas i Kongo-bäckenet eller i Thailands djungler.

Bertil Karlsson

*Törnsångare, en art som du mycket väl kan hitta i en buskridå under hösten.
Foto: Mikael Ackelman.*

Jörgen´s minnesfond

”Stipendieutdelning från Jörgens Minnesfond”

Vid årsmötet hedrades två medlemmar som gör stora insatser för ornitologin samt naturfrågor. Fondens syfte är att stödja och utveckla fågelskådningen i Sverige med särskilt fokus på ungdomar. Men stöd kan utgå till enskilda personer eller projekt som uppfyller fondens syfte.

Sven Jonsson och Kalle Brinell erhöll 2000 kronor vardera och diplomerna som de fick löd:

Sven Jonsson - en hängiven naturmänniska som ägnat en stor del av sitt liv åt natur- och miljöfrågor.

Han är en förebild i sitt engagemang och envisa arbete för att föra ut dessa frågor och hålla dem levande.

Kalle Brinell - en ungdom som i Jörgens anda visat stort intresse och engagemang för fältornitologi. Han uppmuntras i och med detta att fortsätta på den inslagna banan. Håll stövlarna leriga och låt inte kikaren vila!

Styrelsen gratulerar och hoppas att flera skall söka medel från fonden.

Stig Larsson (för fonden)

Roskarl.
Foto: Mikael Ackelman.

Bilder av Mikael Ackelman

MEDLEMSAVGIFT

Medlemsskap i **TÄRNAN** under 2008 kostar 100 kr för vuxna, ungdomar < 25 år 50:-. Summan kan betalas in på **Pg. 476 77 25-7**. Ange namn, adress, telefonnr och gärna också personnummer (av bidragsskäl). Stödjande familjemedlem kan betala in 10 kr på samma Pg.

ADRESSÄNDRING

Glöm inte att meddela adressändring till **Stig Larsson** (0155 - 28 22 60) c/o Lagershällsvägen 12, 611 57 Nyköping (mailadress: stickan.larsson@home.se) när Du flyttar så att Du inte missar våra utskick.

RABATTER

Som medlem i **TÄRNAN** får Du 10% rabatt på naturböcker hos Kullbergs bokhandel i Nyköping. **Ni måste legitimera ER.**

OBSERVATIONSBÖCKER

Observationsböcker finns utlagda av **TÄRNAN** på strategiska platser ute i naturen: Strandstuviken (fågeltornet), Horn (vid observationsplatsen för rovfågelsräkningarna), Marsäng (SV parkeringsplatsen), Nynäs (fågeltornet), vid Tärnan's vinterfågelmattning vid Ängsstugan. Böckerna ligger i uppsatta postlådor eller liknande. Skriv och delge andra vad Ni har sett!

FÖRSÄLJNING

Keps och pikétröja med Tärnanemblem, Tärnandekal och Tärnantygmärke mm. För info om produkterna ring till **Stig Larsson** (0155 - 28 22 60).

TÄRNANS BIBLIOTEK

TÄRNAN har under de senaste åren införskaffat (eller fått) ett antal videoband samt naturböcker/tidskrifter för utlåning. Kontakta Bertil Karlsson för information (0155 - 21 44 12).

TÄRNANS HEMSIDA

Besök **TÄRNANs** hemsida, finns tillfälligt på denna adress: <http://www.euchlora.blogspot.com/>

SörmlandsSvararen gör nu regelbundna inläsningar som läses in varje fredag kväll.

Där kommer man att kunna höra om det generella läget i fågelmarkerna i vårt område. Vilka intressanta fåglar finns att se och var? Ibland kanske även något tips om vad kan man hålla utkik efter som observerats i vårt närområde.

Utöver detta kommer akuta inläsningar att göras vid de tillfällen då det snabbt behöver meddelas vägbeskrivningar eller annan information när det hittats ovanligare arter.

Det telefonnummer som kommer att användas är 0157-10864.

Programmet sponsrat och tryckt av...

awj
TRYCK

BAGAREGATAN 3, NYKÖPING, TEL. 0155 - 25 69 90

PREPRESS - TRYCK
BOKBINDERI - DISTRIBUTION